

Winsten evenwichtig belast

Het huidige stelsel van winstbelasting geeft veel ruimte voor speculatie bankieren, wat een riskante onderneming is. Het wordt tijd daar iets aan te doen.

In Nederland zijn bij de bepaling van de fiscale winst van de onderneming de kosten van vreemd vermogen af te trekken van bedrijfskundige winst. Voor dividend als vergoeding voor eigen vermogen geldt dit niet. Dat is problematisch, want het is immers fiscaal voordelig om de onderneming vooral met vreemd vermogen te financieren. Deze zaken spelen ook elders in Europa. Sinds 2007 loopt op dit gebied in het Verenigd Koninkrijk het project Mirrlees Review (Mirrlees *et al.*, 2010). Inkomsten uit particuliere vermogens worden in box 3 belast tegen 1,2 procent. Dit tarief is afgeleid als product van een forfaitair rendement van vier procent en een vermogensbelasting van dertig procent. Impliciet wordt dus ook de oneigenlijke waardetoeename belast ten gevolge van inflatie. De ministeriële Studiecommissie Belastingstelsel adviseert desondanks de regel ongewijzigd te handhaven. Als reden wordt de maatschappelijke acceptatie van de huidige regeling aangevoerd. Deze studies besteden geen aandacht aan de voordelen die het huidige fiscale stelsel biedt voor geldscheppende bedrijfsvoering. Die ruimte komt voort uit de fiscaal gunstige voorwaarden waarmee men gebruik kan maken van geleend geld. Traditioneel behoort het recht van geldschepping toe aan de staat, die vervolgens ook over dat geld kan beschikken. In de praktijk is de geldcreatie vooral overgenomen door banken die gedeponeerde gelden veelvuldig uitlenen. De overheid zou dus met recht enige belasting kunnen heffen op particuliere geldschepping. Het probleem is dus om tot een nieuw belastingstelsel te komen dat de financiering met vreemd en eigen vermogen fiscaal neutraal behandelt, maar eventueel wel met enige heffing op vreemd vermogen als vergoeding van de impliciete particuliere geldcreatie.

Neutraliteit als inrichtingsprincipe

Het fiscale neutraliteitsprincipe stelt dat overeenkomstige categorieën ook even zwaar belast dienen te worden. Mirrlees *et al.* (2010) zijn expliciet: alle heffingen moet men kunnen terugvoeren op één tarief; namelijk een referentietarief inkomstenbelasting. Verschillende tarieven voor verschillende inkomensbronnen zijn economisch verstorend, lokken

belastingontduiking uit en nopen tot ingewikkelde reparatiewetgeving. Mirrlees *et al.* (2010) stellen dat neutraliteit alleen mogelijk is wanneer alle kosten die nodig zijn voor het genereren van inkomen, aftrekbaar zijn. Daaronder vallen ook de marktconforme financieringskosten. Dit moet ook gelden voor de opbrengsten uit persoonlijk vermogen.

De belasting gerelateerd aan ondernemingswinsten

Om de fiscale ongelijkheid van vreemd en eigen vermogen recht te trekken, opteren Mirrlees *et al.* (2010) voor de *Allowance for Corporate Equity* (ACE). Hierin wordt, naast de huidige aftrek van de kosten op vreemd vermogen, ook een aftrek op het eigen vermogen toegestaan tegen een door de fiscus vastgestelde rekenrente, maar met bijtelling van het bedrag waarvoor de desbetreffende onderneming aandelen van andere ondernemingen in portefeuille heeft. De vermogensaftrek slaat per saldo om in een bijtelling als het volume van de deelnemingen die van het eigen vermogen overtreft. Deze vermogensbijtelling is nodig omdat bij het ontbreken daarvan de deelnemende onderneming meerdere malen van vermogensaftrek op de aangekochte aandelen kan profiteren.

De beoogde fiscale neutraliteit wordt bereikt als de rekenrente adequaat gekozen is. De rentevoet op staatsobligaties, of de Euribor-rente plus risicopremie zijn daartoe geschikt. Met de invoering van de ACE wordt de belastingopbrengst minder. Hoewel dit te compenseren is door het tarief van de winstbelasting te verhogen, bepleiten Mirrlees *et al.* (2010) om in plaats daarvan andere belastingen te verhogen. Voor het Verenigd Koninkrijk schatten zij dat een dergelijk pakket op termijn tot zes procent meer investeringen en 0,2 procent stijging in welvaart leidt. De financiering met vreemd vermogen neemt af ten gunste van de financiering met eigen vermogen. De Studiecommissie Belastingstelsel brengt de ACE onder de naam vermogens-aftrek/bijtelling en komt tot overeenkomstige bevindingen.

De belasting op winst dient uiteraard ook te voorzien in een regeling voor fiscaal verlies. Het is gebruikelijk daar geen belasting op te heffen, maar wel de mogelijkheid te bieden dit verlies door te boeken naar het volgende jaar om het daar te verrekenen. Om de omvang van voortgezette accumulaties te kunnen beperken, kan men deze verliezen slechts gedeeltelijk voor doorboeking in aanmerking laten komen.

JOSEPH EVERS

Emeritus hoogleraar aan
de Technische Universiteit
Delft

De belasting gerelateerd aan particulier vermogen

In het huidige systeem wordt forfaitair 1,2 procent belasting geheven over particulier vermogen, ongeacht de feitelijke inflatie en rendementen. Spaargelden zijn op die manier kwetsbaar. Mirrlees *et al.* (2010) komen met een alternatief: de *Rate of Return Allowance* (RRA), ofwel de conforme rendementsaftrek, die geldt voor rente uit spaardeposito's en voor opbrengsten uit beleggingen.

De volgende variant gaat uit van de fiscale gelijkwaardigheid van opbrengsten uit rente op spaardeposito's en uit dividend. Bij de belasting op dividend dient men rekening te houden met de eerdere aftrek van de fiscale rekenrente en met de eerder ingehouden winstbelasting. Het belastbare inkomen uit vermogen is dan

(1) Netto ontvangen rente – spaarbedrag x fiscale interest (mits positief)

+

(2) Dividend x $(1-wb/ib) / (1-wb)$

Hierbij staat *wb* voor het tarief winstbelasting en *ib* voor het tarief inkomstenbelasting. Het aldus verkregen vermogensinkomen wordt opgeteld bij het belastbare inkomen. Het huidige tarief op het forfaitair rendement op vermogen is 30 procent. Gaat men uit van een winstbelasting van 25 procent, en een forfaitair *ib*-tarief van bijvoorbeeld 47 procent, dan wordt het dividend gewogen met een factor van 0,624. Valt de toevoeging onder het 41,95-tarief, dan komt de belasting uit op 0,624 maal 41,95 is 26,2 procent. Valt de toevoeging onder het 52-tarief, dan wordt dit 32,4 procent. In deze regeling zijn netto rentebetalingen niet aftrekbaar gehouden. Een belasting op koerswinst lijkt redelijk, maar is praktisch moeilijk uitvoerbaar.

De fiscale winst van de eigen onderneming

Een eigen bedrijf kan gevoerd worden als zelfstandige direct werkend onder de inkomstenbelasting of in de vorm van een bv, waarbij de eigenaar de rol speelt van directeur-grotaandeelhouder (DGA). Beneden een bepaald niveau van de winst is de vorm als zelfstandige fiscaal gunstiger, terwijl daarboven de bv gunstiger is. Het verschil wordt groter wanneer wel de ACE zou gelden, maar niet de RRA. Wanneer conform de voorstellen van de Mirrlees *et al.* (2010) zowel de ACE als de RRA geldt met afgestemde aftrektarieven, dan worden het eigen en vreemd vermogen in de eigen onderneming fiscaal gelijk behandeld, ongeacht de ondernemingsvorm. Blijft over de uitwisselbaarheid van arbeidsloon van de DGA en de bedrijfswinst. Aan fiscale neutraliteit als algemeen inrichtingsprincipe is te voldoen door op de bedrijfswinst winstbelasting in te houden en het aldus verkregen dividend te herleiden tot het belastbare inkomen.

Belastingen gerelateerd aan de eigen woning

Fiscaal zou men de eigen woning kunnen zien als een vermogensobject, waarvan de waarde gelijk te stellen is aan de WOZ-waarde. Onder de RRA zijn de financieringskosten volledig aftrekbaar van de vermogenswinst. De financieringskosten beslaan de hypotheekrente plus de fictieve RRA-rente op het eigen vermogen. De vermogenswinst zou bestaan uit een marktconforme huur, plus de jaarlijkse vermeerdering in waarde conform die van de algemene woningmarkt. Praktisch zou men de huuropbrengst per definitie gelijk kunnen stellen aan de financieringskosten, zodat alleen de waardevermeerdering overblijft. Omdat over de fiscale winst in deze context geen winstbelasting wordt afgehouden, zou deze direct onder het belastbare inkomen komen te vallen (Evers, 2011).

Belasting op geldschepping

De kerncijfers van Europese beursgenoteerde bedrijven laten zien dat de schuldquote van bedrijven uit de reële economie loopt van 1 tot 7. Voor verzekeringsbedrijven is dat ongeveer 15, terwijl dat voor banken ongeveer 30 is. Een belasting op vreemd vermogen zou dus vooral bij de banken terechtkomen. Het tarief zou bescheiden moeten blijven: meer dan 0,25 procent zal vermoedelijk politiek niet acceptabel zijn.

Een belasting op vreemd vermogen is te combineren met de ACE-regeling door slechts een deel van de kosten ervan voor aftrek in aanmerking te laten komen. De vraag is hoe groot dat deel zou moeten zijn. Wanneer de financieringskosten vijf procent zouden zijn, dan komt het vergelijkbare aftrekbare deel uit op $(100 \text{ minus } 100 \text{ maal } 0,25)$ gedeeld door 5 is 95 procent. Stelt men het aftrekbare percentage op 96, dan spelen ondernemingen met een schuldquote van 15 ongeveer quitte; dat zijn de verzekeringsmaatschappijen. Banken blijken door hun extreem hoge schuldquote, maar mét de ACE, ongeveer één procent minder te kunnen aftrekken dan het geval is in het huidige regime. In de andere segmenten wordt de aftrek iets hoger. Afgezien van de voor hen geldende btw-vrijstelling zijn banken dan fiscaal net zo te behandelen als gewone ondernemingen. Uit een ruwe schatting op basis van gegevens over de schuldquote van beursgenoteerde bedrijven zou de gemodificeerde ACE-regeling ongeveer neutraal uitpakken voor de fiscus, maar nadere verificatie is nodig. De positieve effecten, die vooral van de reële sector komen, zullen behouden blijven. Overigens, de voorgestelde modificatie heeft consequenties voor ondernemingen die specifiek beleggingsdiensten bieden ten behoeve van de particuliere belegger. Daaronder vallen ook de pensioenfondsen; voor dit segment zullen onthefingsregels nodig zijn.

Het resultaat

De vermogens-aftrek/bijtellings bij de bepaling van de fiscale ondernemingswinst in samenhang met de conforme rendementsaftrek voor particuliere vermogenswinsten, brengt een evenwichtige fiscale behandeling van eigen vermogen en geleend geld. Dat betreft ook de fiscaliteit van zelfstandige ondernemer, het inkomen uit vermogen en de eigen woning. De belasting op geldcreatie voortkomend uit de financiering met vreemd vermogen is te realiseren door de financieringskosten voor vreemd vermogen niet volledig aftrekbaar te houden. In feite komt dit neer op een belasting op het gebruik van geleend geld ter financiering van de onderneming. Als gevolg van de hoge schuldquote waarmee banken werken, worden vooral deze belast. Namelijk, beperkt men de aftrek voor vreemd vermogen tot 96 procent dan gaan de banken ondanks de vermogens-aftrek/bijtellings toch iets meer winstbelasting betalen, maar andere ondernemingen iets minder. De aldus gemodificeerde vermogens-aftrek/bijtellings zou voor de fiscus neutraal kunnen uitpakken.

LITERATUUR

Evers, J.J.M. (2011) Subsidie eigen woning. *ESB*, 96(4605), 138–139.
Mirrlees, J., S. Adam, T. Besley, R. Blundell, S. Bond, R. Chote, M. Gammie, P. Johnson, G. Myles en J. Poterba (2011) *Mirrlees Review: tax by design*. Oxford: Oxford University Press.
Studiecommissie Belastingstelsel (2010) *Continuïteit en vernieuwing: visie op het belastingstelsel*. Den Haag: Ministerie van Financiën. 1916